

STUDENTEN WEEKBLAD

6de JAARGANG.

N°. 31.

REDACTEUREN: D. A. DE FREMERY, N. G. KAM,
H. T. KARSTEN, D. M. G. KOCH, J. L. A. LEDEBOER,
M. J. GRANPRÉ MOLIÈRE, J. H. TELDERS.

DONDERDAG

2 JUNI 1904.

Dit blad verschijnt Donderdags, behalve in de vacantiën. De abonnementsprijs is f3,50, bij vooruitbetaling f3,— per jaar. De jaargang loopt van 1 October tot 30 September.
De prijs der advertentiën is 10 cents per regel.

J. WALTMAN JR
UITGEVER • DELFT

Inzendingen die Dinsdagmiddag 12 uur niet aan het redactie-adres zijn bezorgd, kunnen niet meer in het eerstkomend nummer worden opgenomen.
Het adres voor redactie en administratie is: Binnenwatersloot 33.

Eerstvolgende REDACTIE-VERGADERING ten huize van den heer J. L. A. LEDEBOER, Oude Delft 23, op Donderdag 9 Juni, des middags om 4 uur.

DELFTSCH STUDENTENCORPS.

De aanstaande Varsity.

Nog weinige dagen en de belangrijkste gebeurtenis op het gebied der roeisport, — de strijd, die beslissen zal, welke der studenten roeiverenigingen weer voor een jaar de eerste plaats weet in te nemen.

't Is altijd een heerlijke dag, die van de Varsity. De Schie met zijn effen donkerblauw water, aan weerszijden de dijk, over een enormen afstand dicht bezet met toeschouwers en daarom heen, zoover het oog zien kan, de frisch-groene weilanden, overgoten met zonlicht, die de groep van stoom- en zeiljachten, al het druk beweeg van roeiers en toeschouwers klein en nietig doen schijnen, door den overweldigenden indruk van grenzeloze wijldheid, dien zij geven. Die weilanden met hunne wazige flauwgebogen horizonnen, die blauwe luchten met „zwellende wolken-stoeten uit verre hemelvelden aangevlogen” zijn vreemd dien dag door de lichte, veelkleurige streep, het gekrioel der duizenden dwergmensen en het gewapper der talloze vlaggen en wimpels.

Maar wij zijn blind voor dat contrast, wij hebben dagen en weken in spanning gezeten en weten dat thans enkele minuten beslissen zullen; wij zien alleen de booten met onze rood-getruide roeiers, de oevers met de vele bekende Delftsche gezichten en de pracht van het droomerig, verlangend Hollandsche landschap zien we slechts vaag, als door half gesloten oogen als een krans van licht en kleuren, om het druk en woelig tooneel, dat dezen dag al onze belangstelling tot zich trekt.

Zooals vermoedelijk algemeen bekend is, is de oude acht dit jaar als hoofd-nummer door de oude vier vervangen. Aanvankelijk waren de vooruitzichten voor Laga prachtig, vier oude race-roeiers: Maas, Breebaart, Abendanon en Moltzer zouden de ploeg vormen. Nauwelijks waren echter de oefeningen begonnen of een reeks van tegenspoeden begon: Breebaart deed eind-examen en vondt de training te nadeelig daarvoor, Moltzer brak zijn sleutelbeen op een voetbalmatch en Abendanon, die zich toen aan de 2e slagplaats niet goed wennen kon, verliet eveneens de ploeg.

Toen Moltzer weer nagenoeg hersteld was, werd met Hoekstra en Meertens de training hervat. Moltzer bleek echter nog niet geheel genezen te zijn en het lukte maar niet de noodige gelijkheid en stijl in de ploeg te krijgen.

13 Mei werden de oefeningen geheel gestaakt en werd besloten „Laga” door een schijnploeg te doen vertegenwoordigen!

Gelukkig echter is ons dit weinig eervolle schouwspel gespaard gebleven. Toen het schriftelijk eindexamen ongeveer was afgelopen, stelde Breebaart zich beschikbaar, Abendanon kon nu weer op zijn oude plaats roeien en met Maas als slag, Meertens boeg en Ter Horst stuurman besloot men te beproeven of er nog iets van te maken was.

Woensdag 25 Mei werd wederom met oefenen begonnen.

Wel ging het direct vrij goed, een paar keer zelfs buitengewoon, maar de omstandigheden zijn inderdaad te ongunstig om de ploeg tegen de ongeveer twee maanden in dezelfde

samenstelling getrainde vier van Nereus een redelijke kans te geven.

Toch hebben we nog een kleine hoop: het vorige jaar was de toestand bijna even hopeloos en wist Laga door een inspanning van alle krachten, door buitengewone energie te overwinnen.

Zou zij dit kunnen herhalen?

Tegen Triton zal de oude vier wel winnen, de jonge acht (De Freytag, Grivel, Van Hattem, Niermeyer, Van Lochem, Van Heutz, De Jongh en Van Es), met groote volharding door Lagerwey getraind, heeft een goede kans en Lagerwey zelf zit prachtig in zijn skif en roeit als een senior.

Als alles goed loopt kan dus voor den final vier maal het Lagalied weerklonken hebben en dan zal onze oude vier in het besef, dat het van hen afhangt of deze dag voor Laga onvergetelijk zal worden, ongetwijfeld alles er op zetten, gedurende een tiental minuten of wat zij aan energie en kracht bezitten geven en dan is het niet onmogelijk dat voor de vijfde maal het Lagalied gespeeld wordt en alles wat Delftsch is of Delftsch voelt in dezelfde extase huiswaarts keert als 't vorige jaar 't geval was.

C.

SOCIALE AANGELEGENHEDEN EN WETENSCHAP.

Naar aanleiding van de Belgische Verkiezingen.

In België hebben Zondag verkiezingen plaats gehad voor de 2e Kamer. Gelijk bekend is, wordt daar niet als in de meeste andere landen het parlement telkens in zijn geheel vernieuwd, maar treedt om de 2 jaar de helft af. Ditmaal waren de provincies Oost-Vlaanderen, Henegouwen, Luik en Limburg aan de beurt. Bij deze verkiezing zijn vooral twee belangrijke feiten te constateeren: 1° de overwinningen van de liberale partij, 2° den achteruitgang of althans den stilstand van het socialistische stemmencijfer. Voor we deze beide feiten aan een nadere beschouwing onderwerpen is het niet ongewenscht even iets mede te deelen omtrent de wijze van verkiezing in België. Sedert 1893 is er algemeen kiesrecht. Maar het is niet het gewone algemeen kiesrecht, zooals men dat in Duitschland, Frankrijk, Amerika, Zwitserland, enz. kent, en dat overal, waar het nog niet bestaat door de democratische partijen wordt geëischt. In België bestaat het meervoudig kiesrecht. Dat wil zeggen dat sommige categorieën kiezers 2 en 3 stemmen mogen uitbrengen en voor de Gemeenteraden zelfs tot 4. De tweede stem verkrijgt men, wanneer men gehuwd of weduwnaar is, en een zekeren som in de belasting betaalt of eigenaar is van een behaalde waarde aan goederen. Drie stemmen hebben de gestudeerden en degenen, die zekere belangrijke ambten hebben bekleed. In de praktijk komt dit natuurlijk neer op een bevoorrechtiging der hogere klassen. De provincies zijn in districten verdeeld, en elk district kiest meestal verscheidene afgevaardigden. De districten zijn dan ook zeer groot. Zoo bestaat de provincie Antwerpen slechts uit twee districten: Mechelen en Ant-

werpen, Brabant uit drie: Brussel, Leuven en Nivelles, Luik uit drie, Namen uit twee, West Vlaanderen daarentegen uit 7.

Nu worden de te bezetten zetels verdeeld in verhouding tot het aantal van de door de verschillende partijen uitgebrachte stemmen. De technische bijzonderheden van dit stelsel van evenredige vertegenwoordiging doen hier minder ter zake genoeg zij te vermelden, dat het nog allesbehalve volmaakt is, want de clericale partij, die minder dan de helft der uitgebrachte stemmen op zich vereenigt, had in aftredende kamer 26 zetels meer dan alle andere partijen samen.

Een eigenaardig verschijnsel in België is, dat er eigenlijk slechts drie groote politieke partijen zijn: de Clericalen, de Liberalen en de Socialisten, terwijl we er in de meeste andere landen van Europa gewoonlijk veel meer vinden. Behalve deze drie hebben we er nog de Christene Volkspartij van Daens en Fonteyne. De samenstelling der vorige kamer was: 96 katholieken, 34 liberalen, 34 socialisten en 2 christen-democraten. De nieuwe kamer zal tellen 93 katholieken, 43 liberalen, 28 socialisten en 2 christen-democraten. De katholieken brengen ongeveer 900000 stemmen uit; de liberalen en de socialisten ieder 4 à 500000.

Sedert 1884 zijn de clericalen onafgebroken aan het bewind geweest, en zij hebben dus wel den tijd gehad hun politieke beginselen in wetten om te zetten, temeer, daar hun meerderheid in de kamer meestal zeer sterk was, en hun in 1886 zelfs $\frac{3}{4}$ der zetels behoorden. En toch, het is ontwijfelbaar, dat de verkiezing van Zondag aangetoond heeft, dat de Belgische bevolking het clericale bewind moede begint te worden. Het is zelfs volstrekt niet onmogelijk, dat bij een volgende verkiezing de Katholieke meerderheid gebroken wordt. Geschiedt dit inderdaad, dan is daarmee wel een veto over de politiek der clericalen uitgesproken, dat hun partijgenooten in andere landen moet te denken geven. Zelden toch, misschien nooit heeft een partij zulk een schoone gelegenheid gehad haar program te verwezenlijken: geen coalitieoverwegingen, geen tusschentijdsche onderbrekingen hebben het werk der Belgische clericalen kunnen belemmeren. Dat de toestanden in België tegenwoordig veelal een afschrikwekkend voorbeeld vormen voor andere landen, is dus nergens anders aan te wijten dan aan den onwil of het onvermogen der clericalen, stempelt hun twintigjarig bewind tot een wanbeheer.

Bijna in geen modernen staat is b.v. de sociale wetgeving zoo achterlijk als in België, schier nergens zijn de arbeiders-toestanden dan ook slechter. Werktijden b.v. van 12, 13 en 14 uren zijn in België zeer normaal. Bij de militie behoort de persoonlijke dienstplicht nog altijd tot de vrome wenschen: de plaatsvervangende bestaat er nog steeds. In weinige landen was er de overheid er zoo gauw bij, bij de geringste opstootjes er maar op los te schieten. In geen land wordt de vakbeweging zoozeer aan banden gelegd als in België, al moet erkend worden, dat ook Nederland sedert April 1903 belangrijke vorderingen op dit terrein gemaakt heeft, maar de zwaarste zonde van het clericale bewind is de schandelijke verwaarloozing van het onderwijs. Het onderwijsgebied is anders juist een terrein, waarop de christelijke partijen zich bij voorkeur bewegen. De strijd tusschen liberaal en clericale, zoowel in Nederland, als in België en Frankrijk liep en loopt voor een overgroot deel over het onderwijs. Indien het waar is, dat men den boom aan de vruchten kent, dan kunnen de Belgische resultaten niet tot vleiende gevolgtrekkingen voor de clericale onderwijspolitiek leiden. In geen Westeuropeesch land toch is het aantal analphabeten zoo groot. Het volgende staaltje is sprekend.

In 1900 telde men op 1000 recruten de volgende getallen analphabeten:

Duitschland	0,5
Zweden	0,8
Denemarken	2,0
Zwitserland	20,0
Nederland	23,0
Engeland	37,0 (op 1000 bruidsliden).
Frankrijk	47,0
Belgie	101,0
Italië	329,0
Oostenrijk	351,0
Rusland	617,0

En vooral in de streng katholieke provinciën: in de Vlaanderens staat de volkontwikkeling schrikkelijk laag. Het aantal analphabeten bij de recruten steeg daar tot 151,2! Het is van belang in 't kort de ontwikkeling van het

onderwijs in België sedert 1831 na te gaan. *) Het desbetreffende artikel in de constitutie van dit jaar luidt: Het onderwijs is vrij. Iedere belemmerde bepaling is verboden. De bestraffing der overtredingen worden slechts door de wet geregeld. Het openbaar onderwijs wordt op staatskosten verstrekt en door de wet geregeld. „Dat was de meest absolute vrijheid, het „laisser faire” op onderwijs gebied, zooals Van der Velde zegt. De grondwet vereischt geen waarborgen van bekwaamheid van de onderwijzers, geen controle en inspectie over 't onderwijs.

Pas 12 jaren later besloot de regeering het openbaar onderwijs te organiseren. De wet van 1842 verplichtte iedere gemeente ten minste één lagere school te hebben, waarbij de regeering het recht voorbehield daartoe aan bijzondere scholen concessies te verleenen, of in 't geheel geen gemeentescholen op te richten indien door de bijzondere in voldoende mate in de behoefte naar onderwijs werd voorzien. Godsdienstonderwijs werd in 't verplichte leerplan opgenomen. Het zou gegeven worden door de geestelijken, van de gezindte waartoe de meerderheid der scholieren behoorde. De anderen behoefden er niet aan deel te nemen. Indien men weet, dat in België meer den 99% der bevolking katholiek is, dan spreekt het wel van zelf, dat van ander dan katholiek godsdienstonderwijs nergens sprake was. De gemeentelijke autonomie werd echter bij deze wet deugdelijk gewaarborgd, zoodat in niet-clericale streken, het godsdienstonderwijs tot een minimum beperkt werd. De oppositie tegen deze wet groeide sterk: de radicalen verzetten zich tegen haar confessioneele karakter, de clericalen tegen het staatsonderwijs. Het liberale ministerie Frère Orban bracht in 1879 een wet tot stand, waarbij het kosteloos onderwijs voor onbemiddelden ingevoerd en aan alle gemeenten de verplichting opgelegd werd een openbare school te bezitten. Het godsdienstonderwijs verdween van het obligatorische leerplan, maar tusschen de schooluren zouden de lokalen aan de geestelijken ter beschikking staan. De katholieken vingen een hevigen strijd tegen de wet aan en toen zij in 1884 weer aan 't bewind kwamen, haastten zij zich haar te wijzigen. De wet van 20 September 1884 bepaalt dat de gemeenten geen scholen behoeven op te richten, indien zij een bijzondere erkennen of ondersteunen. In tegenstelling tot de wet van 1879 mochten naast die van de staatsseminariën nu ook onderwijzers benoemd worden die op door den staat erkende seminariën waren opgeleid. En onderwijs in godsdienst en zedeleer werd weer op 't verplichte leerplan geplaatst voor alle kinderen, voor welke daarvan niet uitdrukkelijk vrijstelling was verzocht.

Buiten de wetgeving heeft de clericale partij haar onderwijs-politiek vooral op twee wijzen gevoerd: 1e door clericalisering der openbare scholen en 2e door bestrijding dezer laatste door bijzondere scholen. Het eerste is vooral op 't platteland geheel geslaagd, maar in de groote steden en industriecentra, waar de gemeentebesturen liberaal of socialistisch zijn, gelukte het minder. Een der middelen, die aangewend werden, was de beperking van het aantal kweekelingen op de staatsseminariën. Daardoor werden de gemeentebesturen wel verplicht, onderwijzers te benoemen, die hun opleiding op de katholieke seminariën hadden genoten. In 1901 b.v. kwamen van de staatsseminariën 98 onderwijzers en 116 onderwijzeressen, van de katholieke daarentegen respectievelijk 277 en 472. Maar dit alles heeft er toch niet toe geleid, het karakter der openbare scholen ernstig te wijzigen. Dank zij de gemeentelijke autonomie gelden zij in de groote steden nog altijd voor de clericalen als „broeinesten van vrijdenkers en socialisten”. Tout comme chez nous.

Daarom doen zij de grootste moeite de openbare scholen ten gunste der bijzondere leeg te pompen; op alle mogelijke manieren wordt de openbare school verdacht gemaakt en wanneer zij in een gemeente ten slotte niet genoeg leerlingen meer telt, door de overheid opgeheven. Zoo daalde het aantal openbare scholen van 4713 in 1888 tot 4460 in 1901. En met de leerlingen staat het aldus:

	openbare scholen		bijzondere scholen	
	jongens	meisjes	jongens	meisjes
1895	290734	185457	93218	150782
1901	302075	182874	112399	212177

De resultaten van dit alles zijn reeds vermeld. België schittert onder de West-Europeesche staten met de meeste analphabeten. $\frac{1}{5}$ der bevolking boven de 8 jaar kan lezen noch schrijven. En in direct verband hiermede staat wel

*) Deze bijzonderheden zijn ontleend aan een artikel van Emile van der Velde in „die Neue Zeit”.

dat het alcoholisme en de criminaliteit in België abnormaal groot zijn.

Mede een gevolg van de droevig lage trap van ontwikkeling, waarop een zoo groot deel der Belgische bevolking staat is de crisis, die de socialistische beweging daar heden doormaakt, waarover in een volgend nummer meer.

De overwinningen die de liberale partij bij de verkiezingen van Zondag behaald heeft en die doen hopen op een val van het clericaal bewind over twee of vier jaar, moeten dus door de socialisten worden toegejuicht, omdat zij het uitzicht openen op een grondige verbetering van het onderwijs, naast het zuiver algemeen kiesrecht, het allereerst noodige voor de gezonde ontwikkeling der arbeidersbeweging. Dat verzacht niet weinig den tegenslag, dien onze partij ondervonden heeft.

L. Q.
(Wordt vervolgd.)

BOEKBESPREKING.

LENTESOTTERNIEN EN TWEE EERSTE IDYLLEN van POL DE MONT.

Tweede Druk Utrecht.
H. VAN ROMBURGH 1903.

Wanneer men de Lentesotternijen zoo eens inkijkt en doorbladert, dan valt het dadelijk op, wat zijn dat aardige, vroolijke en luchtige verzen en onwillekeurig vergelijkt men dan, al lezende deze bundel met de Mei van Gorter. Wat zijn deze beide personen verschillend geïnspireerd door de Meimaand! De Mei van Gorter is als een zwaar en grootsch berglandschap, moeilijk te beklimmen en niet aan te raden voor den oningewijde, vol van duistere kloven en diepe afgronden en toch meteen ook vol van schoone tafereelen en verrassende vergezichten met wonderlijke licht-effecten. Zwaar en vermoeiend is er het opstijgen naar de hoogte; dikwijls komt een plotseling opstijgende mist aanzetten, die den toerist in donkere sombere wolken hult en hem vergezicht ontnemt, waardoor de opstijging waardeeloos wordt. Daarom en omdat de goede gidsen zeldzaam zijn, is het landschap weinig bezocht; wel wagen toeristen zich aan de grenzen, maar slechts enkele betreden de moeilijke bergpaden.

Het volgend zou men voorbeeld van Gorters stijl kunnen noemen:

„Zóó als een bloem van zomerrood, papaver,
Rustig vol staat, midden in gedaver
Van zonnevuur dat valt den grond in stuk
En smooit en schroeit het gras: maar zijn geluk
Blijft even groot: hij laat zijn roode vaan
Wapp'ren op wind of ze in de zon stilstaan —
Zóó stond ze in het grootst en stilst genot
Het onbegrepen, in den gloed van God
Den Vader, en hield recht het hoofd omhoog,
Haar armen stil, terwijl niets overwoog.”

Zoo geheel anders zijn deze verzen. Ze zijn zoo eenvoudig en ongeunsteld, wat het lezen ervan tot een ware uitspanning maakt, en men tegelijk aangestoken wordt door de vroolijke en blijde toon die er in heerscht:

Wachter op den hoogen toren
steek den hooren
haal de lentevlag omhoog!
Ziet gij geene bronnen stroomen?
Hebt gij geen gezang vernomen?
Span het oor en open 't oog!
Lustig wachter! Steek den horen
dat het Oost en West moog hooren!
De Lente is in 't Land gekomen”

en zoo zou ik gaarne meer aanhalen.

„De lieve meisjes van Brabant,
Zijn waarlijk betoov'rende deernen!
In Limburg noch in Vlaanderenland
zag ik zoeter oogen, poezeler hand
weet ik reiner, roziger steernen.

Zij werken graag en minnen graag,
zijn vroeg te been en dansen vaak
tot al de sterren gloren,
Waar is de kwezelaar, die zulks laak?
Dien trekken we eens flink bij de ooren!

En als men nu veel over 't boek zou moeten zeggen, dan zou men al weer in dezelfde herhaling vervallen, van dat

werkelijk zoo vol mooie eenvoudige en beste vreugde zit, lentevreugde, tot in den dood toe:

Dan als men mij in de doorkist schraagt
laat ergens een spleetje open:
Vast komt, als men 't zangerken grafwaarts draagt,
een lichtstraal binnengeslopen.
Die streelt en troetelt dan puur voor de part,
mijn dorre kille wangen
en sluipt die mij dan door de oogen in 't hart,
dan houd ik hem er gevangen.

T.

De Hollandsche Schilderkunst in de gouden eeuw, door Franz Arp.

Franz Arp beklagt zich over de kunstkijkende Hollanders van onzen tijd.

Wij hebben misschien meer gelegenheid dan eenig ander volk om door zien, onze eigen kunst te waardeeren. Maar zooals het gaat met de bewoners van historisch beroemde steden, die niets van hun stad weten, geen belang stellen in de belangrijke historische feiten, tot er een vreemdeling komt, die met grooten ophef tot in de kleinste bijzonderheden alle geschiedkundige eigenaardigheden moet aan hooren, zoo beroemen wij Nederlanders ons op reusachtige kustschatten, op musea in elke stad, zonder dat wij uit eigen beweging de gelegenheid aangrijpen om werkelijk te zien wat wij aan andere aanbevelen als Hollandsche schilderkunst.

Een klacht over het zien is niet gerechtvaardigd maar wel een klacht over het ernstig zien.

De reden hiervan is waarschijnlijk dat het motief dat tot het kijken aanspoort in 't algemeen slechts een civilisatiemotief is. Men moet als ontwikkeld man een beetje mee kunnen zeuren over Rembrandts nachtwacht. 't Staat ook fraai wanneer men den weg een beetje weet in 't Mauritshuis, zoodat wanneer gevraagd wordt naar b.v. portretten van Ravensteyn men met een diepzinnig gezicht zeggen kan „Rechttuit en dan heelemaal rechts omkeert ten minste als zij niet verhangen zijn, ik ben er sedert 3 maanden niet geweest” Op die manier kan men zich altijd een zeer geciviliseerd air geven, zelf al heeft men slechts éénmaal in haast het Mauritshuis doorgevlogen, maar slechts heel weinigen zien echt, bestudeeren en genieten oprecht.

Wat het werkelijk oprecht, eerlijk genieten betreft, dat laat Franz Arp buiten bespreking en dit te bevorderen is ook niet de tendenz van zijn boek. Zijn middel tot verbetering van den halven toestand waarin het publiek zich bevindt is het geven van een zekere gebaseerde kritische blik in zake kunst. Hij wil aangeven het geestelijke verband tusschen de verschillende meesters en tusschen leerlingen van dezelfde school of dezelfde richting, waardoor de geheele kunst een organisch geheel wordt, waarvan alle deelen op volkomen harmonische wijze aar elkander sluiten. En hij geeft streven en richting, invloed en omstandigheden waaronder de meester zich vormde, hij geeft hoogte van beschaving en ontwikkeling, stand van politiek en historie in het behandelde kunsttijdperk, en plaatst hierdoor het organische geheel in het gepaste milieu: twee principen die de kunstcriticus op den voorgrond plaatst.

Maar naar mijn idee hebben dat al vele voor hem gedaan en dit is het ten slotte niet wat den met civilisatiemotieven kijkenden Hollander tot een oprechter zuiverder zien brengt, integendeel het stijft hem in zijn slap, zielloos kunstbeschouwen, doordat hem het middel in de hand wordt gedruwd dat hem zonder iets te zien een ruime, schijnbaar zuivere blik op kunst kan geven.

Waarom geeft Franz Arp niet liever diepe rijke emotie.

We krijgen werk van den koelen kalmen kunsthistoricus die beredeneert en uitpluist en we zouden zoo heel graag wenschen het werk van den geëmotioneerden intens voelenden artist, die ons vertelde wat hij mooi vond en waarom en niet wat wij moesten mooi vinden want dit laatste moedigt niet aan om zelf te zoeken naar eigen opvatting en eigen zienswijze.

Nu ontsnap ik echter niet aan het gevaar van onbillijk te zijn. Het boek heeft wel degelijk waarde, vrij veel waarde betrekkelijk, mits men maar niet het werk van den artist zoekt. Hij die zich wil inwerken in het verband tusschen scholen en meesters, invloeden en gevolgen; misschien vindt hij wat hij zoekt.

In overeenkomst met de strekking van het werk zijn de opgenomen reproductie's. Er moesten er veel zijn om veel duidelijk te kunnen maken want als het er op aankomt het verband tusschen schilderijen en niet de waarde der schilderijen op zich zelf aan te toonen moeten er veel voorbeelden zijn. Maar hierdoor kan ik ze niet „du premier ordre” noemen. Het maakt op mij den indruk alsof vele varkens de spoeling dun gemaakt hebben.

Wat de stijl betreft van het werk, och de schrijver ont-snapte slechts zelden aan den gewonen huis-of-tuin-stijl van de meeste kunsthistorici. Een enkele keer heeft hij goede veelzeggende momenten, maar eigenaardig is het dat het gewoonlijk daar is waar een oogenblik de criticus plaats maakt voor den beschouwer.

Juist en gevoelig is het even aangestipte oordeel over de Opwekking van Lazarus van Bloemaert:

..... „Toch ontbreekt aan het beeld de artistieke adel, de bijzonderheden staan hard en stijf in haar gewrongen stijfheid naast elkaar” of over Van Berhem's Wintertjes:

„Al dat italianiseeren en zich vermeien in schoone lijnen van den golvenden bodem, al het idealiseeren van zuidelijk leven heeft Berghem hier overwonnen en krachtig noordsch vol bekoring, de eenvoudige stof behandeld” enz.

Ik citeer weinig maar er is ook maar zelden langer dan een zin die veelzeggende gebondenheid volgehouden. Wee den lezer, waar het weinigzeggende gebondenheid wordt, waardoor poging tot ineenpersen der stof en krachtig uitdrukken een zekere verwardheid en onduidelijkheid ontstaat die dikwijls niet meewerkt tot begrijpen van des schrijvers bedoelingen zooals b.v. in

„Door zijn genre-achtige half-figures tot dergelijke voorstellingen opgewekt werd Hendrik Bloemaert de zoon van Abraham Bloemaert van wien wij ook enkele dergelijke stukken bezitten.”

Zoo is er meer maar er staat veel goeds tegenover. Is men eenmaal van plan de schilderijen te apprecieeren volgens algemeen geldende schoonheidsprincipen men vindt ze degelijk en flink aangegeven. Weinig tijd is er besteed (en dit is m.i. zeer gelukkig gezien) aan de levensgeschiedenisjes der meesters, aan jaartallen, huwelijken, aantal kinderen enz. kleine pruldetails die de gedachte afleiden van het zwaartepunt.

Ten slotte kan men dit pas verschenen werk dezen lof toezwaaien: Het beantwoordt aan zijn voorrede n.l.

„Het leven van den kunstenaar slechts in enkele trekken „aanhalend zal dit werk in de eerste plaats eene voorstelling „geven van de innerlijke waarde der 17de eeuwse „schilderkunst in ons land. Het wenscht in den lezer een „juist begrip op te wekken van de karakteristieke eigenaar- „digheden, die tot ons spreken uit de voornaamste meesters „verder zal het den lezer vertrouwd maken met die gezichts- „punten, die iedere bijzondere artistieke persoonlijkheid „kenmerken als deel van één organisch geheel.”

„In onze voorstelling moeten zich de individueel verschil- „lende maar toch innerlijk-verwante kunstenaars tot „groepen vormen; deze groepen zullen zich weder als een „geheel voordoen wanneer wij hun innerlijk wezen voor „oogen houden, wanneer wij gevoelen, hoe ook de verschil- „lende kunstuitingen geworden zijn uit één volk, uit één „land, uit één tijd.”

Voor hen die erin belangstellen de volgende opgaven.

Het werk verschijnt in 4 á 5 afleveringen ± 12 vel druks. Prijs voor de eerste 200 exemplaren op acmé papier f6. Prijs der overige exemplaren f3,75.

Uitgever A. C. van der Heide te Haarlem.

J. F. v. H.

UIT DE STUDENTENPERS.

Minerva. Een nog al idiote, blijkbaar bladvullende Parijsche korrespondentie uit Leiden geschreven.

Dan een lang artikel over Vrouwenkiesrecht van D., naar aanleiding van de wetsontwerpen van grondwets-herziening door sociaal-democr. en vrijzinnig-democr. bij de Kamer ingediend. Op den eenigszins arroganten toon den Leidschen konservatieven eigen, wordt deze zaak behandeld: „(de vrouwen) willen alzoo behalve de voorrechten, waarvan zij zich in den loop der tijden hebben meester gemaakt, nu ook het recht hebben bij het bestuur van 's lands zaken hun opinie mee in de schaal te leggen.” Aan welke voorrechten denkt D.? De prostitutie, de slecht betaalde vrouwenarbeid, 't ontbrekende recht in 't huisgezin b.v. ten opzichte van de kinderen? D. legt verder uit dat beide ontwerpen de luidruchtige kiesrecht-vraagsters met 'n kluitje in 't riet sturen: „een beetje flirten.” Schrijver vindt dit toch eigenlijk een beetje dwaas: hij vindt 't beter en oprechter om maar duidelijk te zeggen, dat er niets van komen kan, nu of ooit; 't zou zijn „de eerste stap tot de algeheele ontaarding van wat er thans nog in de maatschappij goeds en schoons en welluidends is.”

De vrouw is een ethisch meerderwaardig wezen, zij zorgt in 't aardse leven voor de hemelsche rozen, zij mag niet met de politiek, de verdoovende, in aanraking komen; moeten wij de vrouwen neerhalen „om aldus tegen al het banale en moeizame en verdrietelijke in maatschappij en leven willens en wetens te laten verloren gaan het heerlijke tegenwicht, dat ons is gegeven in de ongerepte en onbaatzuchtige toewijding, in de liefde en troost, der buiten dit alles staande vrouw?” Denkt u eens aan den toenemenden vrouwenarbeid, meneer D., ja? —

Ten slotte een groote-kranten-achtige bespreking van het Beethoven-feest in Amsterdam.

Vox Studiosorum.

Jaarverslag van den Rector van het U. S. C.; de aan 't slot weergegeven algemeene indruk is verre van gunstig. Knipsels, vervolg van een zeer genoegelijke, dikwijls geestige korrespondentie van een Middellandsche-zee boot, enz.

Propria Cures.

H. J. Boswijk bespreekt in De Groentijd middelen om het fleuren van groenen door de dispuuten tegen te gaan. Verder mededeelingen en eenige onbelangrijke artikelen.

R. S.

BERICHTEN EN MEDEDEELINGEN.

STEUNPENNING VOOR DE UITGESLOTEN DIAMANTBEWERKERS.

H. t. H. f1.—; E. K. f1.—; vorige opgaven f118.45; totaal f120.45.

ADVERTENTIEN.

Kamers te huur.

Net gemeubileerde ZIT- en SLAAPKAMERS te huur, in de onmiddellijke nabijheid Holl. Spoor DEN HAAG. Billijken prijs, direct te aanvaarden.

Te bevragen bij den Boekhandelaar M. J. COUVEE, alhier.

TE HUUR AANGEBODEN: een zeer mooie gemeubileerde KAMER

(voor dadelijk of later).

Bijzonder geschikt voor heeren amateur-fotografen, daar in het huis een practisch ingerichte, groote donkere kamer is. — Te zien dagelijks liefst na 5 uur.

Adres MOLSLAAN 65.

Café-Restaurant HOTEL CENTRAL.

Levering van Déjeuners, Dinners, Soupers, Koude en Warme Schotels.

Uitstekende gelegenheid om te Dineeren ook bij abonnement.

Verschillende appartementen voor Vergaderingen.

Pilsener Urquell. Franziskaner Leistbräu.

G. M. VAN DE SEIJP Hz., Cuisinier.